

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 14.3.2018r.
COM(2018) 250 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY
EUROPEJSKIEJ I RADY**

Sprawozdanie z postępów w realizacji Europejskiego programu w zakresie migracji

1. WPROWADZENIE

Działania UE w zakresie migracji nadal opierają się na kompleksowych ramach Europejskiego programu w zakresie migracji. Wszystkie najważniejsze działania programu są w trakcie realizacji, jednak presja migracyjna i związane z nią wyzwania są nadal poważnym problemem z uwagi na niestabilność geopolityczną oraz długoterminowe tendencje demograficzne i społeczno-ekonomiczne w sąsiedztwie Europy i innych częściach świata.

Niniejsze sprawozdanie stanowi przegląd postępów i rozwoju sytuacji we wszystkich obszarach, w tym w zakresie ochrony dzieci¹, poczynionych od ostatniego sprawozdania Komisji z listopada 2017 r.². Podsumowano w nim także zmiany wprowadzone zgodnie z planem działania Komisji mającym na celu osiągnięcie do czerwca 2018 r. porozumienia w sprawie kompleksowego pakietu w zakresie migracji, przedstawionego na spotkaniu przywódców UE w grudniu 2017 r.³. Pokazuje to kompleksowy charakter działań i konieczność utrzymania intensywności wysiłków UE we wszystkich obszarach.

W niniejszym sprawozdaniu określono również konkretne kluczowe działania, niezbędne do zapewnienia nieprzerwanej skuteczności reakcji UE, szczególnie konieczność dodatkowych inwestycji finansowych ze strony państw członkowskich i UE w celu wsparcia działań UE w zakresie zewnętrznego wymiaru migracji.

2. SYTUACJA NA GŁÓWNYCH SZLAKACH MIGRACYJNYCH

Sytuacja migracyjna ustabilizowała się nieco w 2017 r., wciąż jednak niesie ze sobą wyzwania. W 2017 r. liczba przypadków niedozwolonego przekroczenia granicy wyniosła 205 000, co oznacza 28 % mniej osób wjeżdżających niż w 2014 r., tj. na rok przed kryzysem⁴. Sytuacja nadal jest jednak niestabilna i w 2018 r. kontynuowane są działania na wszystkich szlakach migracyjnych w celu utrzymania tendencji spadkowej. Jednocześnie, mimo pewnej poprawy, nie słabnie duże obciążenie krajowych systemów migracyjnych. W 2017 r. w UE złożono 685 000 wniosków o udzielenie azylu (spadek o 43% w porównaniu z 2016 r.), w tym 160 000 wniosków złożonych przez dzieci⁵, a państwa członkowskie wydały w pierwszej instancji prawie milion decyzji azylowych⁶.

¹ COM(2017) 211 final z 12.4.2017. Komisja będzie regularnie aktualizować w internecie przegląd postępów we wdrażaniu działań określonych w komunikacie w sprawie ochrony migrujących dzieci: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/rights-child/children-migration_en.

² COM(2017) 669 final z 15.11.2017.

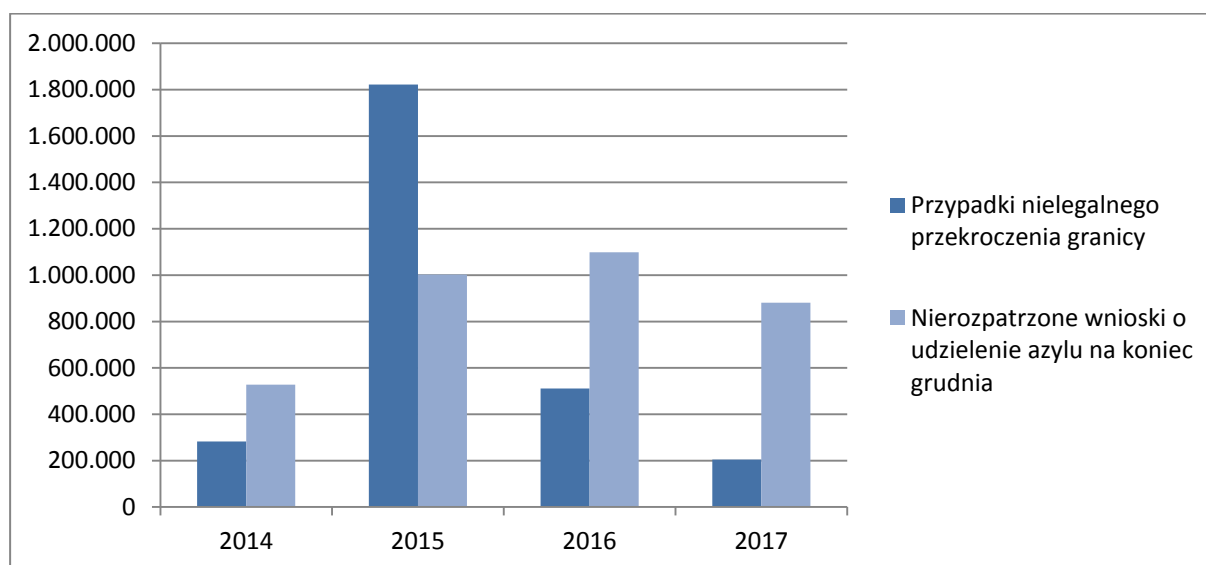
³ COM(2017) 820 final z 7.12.2017.

⁴ Dane Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej.

⁵ Dane Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci.

⁶ Dane Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu.

Wykryte przypadki nielegalnego przekroczenia granicy zewnętrznej UE i nierozpatrzone wnioski o udzielenie azylu na koniec roku w UE-28, lata 2014-2017

Źródło danych: wykryte przypadki nielegalnego przekroczenia granicy: EBCGA; nierozpatrzone wnioski o udzielenie azylu: Eurostat. Uwaga: Brak danych na temat „nierozpatrzonych wniosków o udzielenie azylu” za 2017 r. dla Hiszpanii i Cypru.

Szlak wschodniośródziemnomorski

Tendencje ruchów migracyjnych na szlaku wschodniośródziemnomorskim odnotowywane od wejścia w życie oświadczenia UE–Turcja w marcu 2016 r. pozostają bez zmian. W całym roku 2017 szlakiem wschodniośródziemnomorskim przybyło 42 319 migrantów, podczas gdy w 2016 r. liczba ta wyniosła 182 227⁷. Jeśli chodzi o rok 2018, do dnia 6 marca 2018 r. na **greckich wyspach** odnotowano 3 126 przyjazdów, podczas gdy w 2017 r. w analogicznym okresie odnotowano 2 689 przyjazdów⁸. Nastąpiła niewielka zmiana w zakresie względnego udziału głównych narodowości migrantów. W 2017 r. migranci pochodzili głównie z Syrii (40%), Iraku (19%) i Afganistanu (11%). Do chwili obecnej w 2018 r. te proporcje uległy niewielkiej zmianie: Syryjczycy stanowią 32%, Irakijczycy 27%, a Afgańczycy 13%.

Przypadki przedostawania się z Turcji do Włoch, na Cypr, do Bułgarii i Rumunii były ostatnio bardzo rzadkie, jednak liczba osób nielegalnie przekraczających granicę z Turcji do **Grecji drogą lądową** wzrosła w porównaniu z poprzednimi latami. W 2017 r. liczba ta wzrosła o prawie 80% w porównaniu z 2016 r. i wyniosła ponad 5 500. W 2018 r. do 4-5 marca wykryto 838 takich przypadków w porównaniu z 291 w tym samym okresie w 2017 r. Należy zauważyć, że w większości przypadków są to osoby narodowości tureckiej (ponad 50% przypadków przekroczenia granicy w tym roku).

Szlak zachodniobałkański

Tendencja względnej stabilności na szlaku zachodniobałkańskim w 2017 r. utrzymuje się w 2018 r. Dzięki nasilonym kontrolom granicznym i zwiększonej współpracy między państwami członkowskimi UE, agencjami UE i krajami Bałkanów Zachodnich nielegalne przekraczanie granicy na szlaku zachodniobałkańskim jest bardziej utrudnione. Zwiększenie kontroli na głównych szlakach może jednak prowadzić do powstawania nowych szlaków lub

⁷ Dane Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej.

⁸ Dane policji greckiej.

korzystania z innych. Innym skutkiem może być dostosowanie się do sytuacji przez sieci przemytnicze i wprowadzanie nowych sposobów działania, również takich, które narażają migrantów na większe ryzyko w celu utrzymania zysków przez osoby dokonujące przerzutów przez granicę. Oznacza to konieczność kontynuowania wysiłków w zakresie monitorowania tego rodzaju zmian i współpracowania w zwalczaniu siatek przemytniczych.

Większość wykrytych przypadków nielegalnego przekraczania zewnętrznej granicy UE odnotowano na granicach z Serbią. Pojawiły się również informacje świadczące o powstawaniu nowego pod-szlaku wiodącego przez Albanię, Czarnogórę oraz Bośnię i Hercegowinę w kierunku Chorwacji i Słowenii. Bardzo ważne jest także kontynuowanie monitorowania rosnącej liczby przypadków nielegalnego przekraczania granicy przez obywateli Iranu podejmujących próby dostania się do UE przez kraje Bałkanów Zachodnich. Odnotowany w ostatnich miesiącach wzrost liczby takich prób zbiegł się z decyzją władz serbskich dotyczącą przyznania obywatelom Iranu prawa bezwizowego wjazdu. Większość prób nielegalnego wjazdu do UE podejmowały osoby podróżujące drogą powietrzną z Belgradu, posługujące się sfałszowanymi lub nieuczciwie uzyskanymi dokumentami. Należy również uważnie monitorować ruchy migracyjne z krajów Bałkanów Zachodnich do Grecji; w 2017 r. odnotowano znaczny wzrost wykrytych przepływów z Albanii do Grecji, chociaż ich ogólny poziom jest niski⁹.

Szlak środkowosródziemnomorski

Komisja przykładą dużą wagę do zarządzania przepływami migracyjnymi na szlaku środkowosródziemnomorskim, w oparciu o ramy partnerstwa w dziedzinie migracji¹⁰ i deklarację maltańską¹¹. Szlak ten jest jednak nadal wykorzystywany przez największą liczbę osób przybywających do Europy drogą morską mimo znacznego ograniczenia wypłynięć z Libii od połowy lipca 2017 r. W 2017 r. szlakiem tym przybyło do Włoch 119 369 osób, co stanowi wzrost o 34% w porównaniu z 2016 r. Od początku 2018 r. do dnia 6 marca 2018 r. odnotowano 5 457 przyjazdów, co stanowi ok. 65% mniej niż odnotowano w tym samym okresie w 2017 r. Nastąpiła znaczna zmiana w rozkładzie narodowości migrantów, którzy przybyli tym szlakiem do tej pory w 2018 r.: główne narodowości to Erytrejczycy (24%), Tunezyjczycy (20%) i Nigeryjczycy (6%), podczas gdy w 2017 r. byli to obywatele Nigerii (15%), Gwinei (8%) i Wybrzeża Kości Słoniowej (8%).

Nadal obserwuje się znaczny wzrost wypłynięć z Tunezji w kierunku Włoch: do tej pory w 2018 r. stanowiły one ok. 20% wypłynięć (wszystkie narodowości).

Odnutowana w 2017 r. tendencja spadku liczby wypadków śmiertelnych na morzu utrzymuje się w 2018 r. W ramach działań UE wspierających włoską straż przybrzeżną od dnia 1 lutego 2016 r. uratowano ponad 286 300 migrantów. Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji poinformowała, że libijska straż przybrzeżna uratowała na libijskich wodach terytorialnych łącznie ponad 20 300 migrantów w 2017 r. i ponad 2 000 w styczniu 2018 r., w czym pomógł im zwrot statków przez Włochy po przeszkoleniu członków załogi. Szlak ten jest jednak nadal bardzo niebezpieczny, szczególnie w związku z dostosowywaniem sposobów działania przez osoby dokonujące przerzutów przez granicę w sposób narażający migrantów na większe ryzyko. Szacuje się, że w 2017 r. liczba osób, które straciły życie, i osób zaginionych na

⁹ Wzrost o 25% między styczniem a listopadem 2017 r. w porównaniu z tym samym okresem w 2016 r. (źródło: Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej).

¹⁰ COM(2016) 385 final z 7.6.2016.

¹¹ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/01/03-malta-declaration/>

morzu wyniosła 2 853, czyli 38% mniej niż w 2016 r.¹². Operacje poszukiwawczo-ratownicze były również prowadzone na obszarach pustynnych Nigru: w 2017 r. uratowano ponad 2 000 migrantów, z czego 1 100 w wyniku operacji poszukiwawczo-ratowniczych prowadzonych wspólnie z Międzynarodową Organizacją ds. Migracji (IOM).

Szlak zachodniośródziemnomorski / szlak atlantycki

Liczba osób przybywających szlakiem zachodniośródziemnomorskim / szlakiem atlantyckim zaczęła rosnąć w czerwcu 2017 r. i tendencja ta utrzymuje się. W 2017 r. szlakiem tym przybyło do Hiszpanii 28 349 migrantów, ponad dwa razy więcej niż w 2016 r. Liczba ta obejmuje coraz częstsze przypadki prób przekroczenia granicy drogą lądową do hiszpańskich autonomicznych miast Ceuty i Melilli, przekroczenia granicy drogą morską z Maroka i Algierii oraz przekroczenia granicy drogą powietrzną z lotnisk w Dakarze i Casablance. Całkowita liczba migrantów przybyłych do Hiszpanii (szlakiem zachodniośródziemnomorskim, szlakiem atlantyckim oraz przez Ceutę i Melillę) od początku 2018 r. do dnia 4 marca wynosi 3 804, a więc prawie 17% więcej niż w analogicznym okresie w 2017 r. (3 260)¹³. Migranci, którzy nielegalnie przekroczyli granicę tymi szlakami w 2018 r., pochodzą głównie z Gwinei (17%), Maroka (17%), Mali (15%), Wybrzeża Kości Słoniowej (13%) i Gambii (7%). W 2017 r. pochodzili oni głównie z: Maroka (21%), Algierii (18%), Wybrzeża Kości Słoniowej (14%), Gwinei (13%) i Gambii (11%).

3. WSPARCIE UE DLA ZARZĄDZANIA MIGRACJAMI

Szlak wschodniośródziemnomorski - wsparcie dla Grecji i Bułgarii

System „hotspotów” (punktów szybkiej rejestracji migrantów) jest nadal głównym elementem wsparcia UE dla państw członkowskich. Mimo postępów pod względem poprawy warunków w istniejących obiektach liczba miejsc przyjmujących migrantów na obszarach pod szczególną presją migracyjną w Grecji jest nadal niewystarczająca. W dniu 8 marca na wyspach przebywało 12 926 migrantów (z czego 10 020 w hotspotach), a więc znacznie więcej niż wynosi oficjalna liczba dostępnych miejsc (poniżej 8 000). Podjęto kroki w celu zwiększenia liczby dostępnych miejsc i zapewnienia odpowiedniego wyposażenia obiektów na zimę. W ośrodku Moria wybudowano 60 nowych lokali mieszkalnych, co dało 700 dodatkowych dostępnych miejsc. Poprawiły się warunki na wyspach Kos i Leros. Udostępnienie przez lokalne władze terenów umożliwiających zwiększenie zdolności w zakresie przyjmowania i przebywania przed wydaleniem jest jednak nadal poważnym problemem. Greckie władze powinny również znaleźć natychmiastowe rozwiązanie w celu zapewnienia tłumaczy ustnych na wyspach w ramach programu krajowego.

Bardziej ogólnym problemem jest też utrzymujący się brak odpowiedniego zakwaterowania dla małoletnich bez opieki, zarówno na wyspach, jak i w części kontynentalnej. Greckie władze powinny przyspieszyć proces utworzenia, z finansową pomocą UE, 2 000 dodatkowych ośrodków przyjęć dla małoletnich bez opieki w całej Grecji. We wszystkich punktach szybkiej rejestracji w Grecji wyznaczono zespoły ds. ochrony małoletnich, które obecnie przechodzą szkolenie. Jest to część szerszej zakrojonych działań mających na celu priorytetowe traktowanie potrzeb małoletnich w kontekście migracji, zgodnie z komunikatem Komisji z kwietnia 2017 r.

¹² Źródło: Projekt IOM na rzecz zaginionych migrantów (<https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean>).

¹³ Dane Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej. Dane za styczeń i luty 2018 r. obejmują przyjazdy szlakiem zachodniośródziemnomorskim drogą morską i szlakiem atlantyckim.

Wszystkie te działania wymagają stałego monitorowania przez władze greckie, aby móc osiągnąć wymierne i trwałe wyniki.

Na dzień 7 marca 2018 r. **relokowano** z Grecji 21 847 osób, w tym 513 małoletnich bez opieki. W Grecji nadal przebywa 149 osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, których wnioski o relokację zostały zatwierdzone, ale które to osoby nie zostały jeszcze przekazane, w tym 32 małoletnich bez opieki¹⁴.

UE nadal przekazuje **Grecji znaczne wsparcie finansowe** przeznaczone na rozwiązywanie problemów związanych z migracją. Od początku 2015 r. Komisja przyznała 393 mln EUR jako pomoc nadzwyczajną, oprócz kwoty 561 mln EUR dostępnej w ramach programów krajowych na lata 2014-2020. Ponadto jak dotąd w ramach Instrumentu na rzecz wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych¹⁵ przekazano w latach 2016-2017 440 mln EUR, a w roku 2018 dostępna będzie dodatkowa kwota w wysokości 198 mln EUR. Opracowany w grudniu 2017 r. plan finansowy na 2018 r. określa najważniejsze potrzeby i ułatwi stopniowe odchodzenie od korzystania z finansowania w sytuacjach nadzwyczajnych i korzystanie z zasobów przyznanych w ramach programów krajowych dla Grecji.

Wkład UE w wysokości 24 mln EUR na rzecz programu dotyczącego wspomaganego dobrowolnego powrotu i środków reintegracyjnych realizowanego przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji pomógł w 2017 r. 5 656 migrantom wrócić do swego kraju pochodzenia, w tym 1 683 z nich w powrocie z wysp. W 2018 r. do dnia 1 marca pomoc ta objęła 760 wracających migrantów, w tym 242 osoby powracające z wysp. Działając wspólnie z Agencją ONZ ds. uchodźców, UE finansuje również ważny program wspierający zwiększenie zdolności przyjmowania migrantów w części kontynentalnej kraju. Obejmuje on system wynajmu i ma na celu stworzenie możliwości przyjęcia w części kontynentalnej do 25 000 osób do połowy 2018 r., oprócz 2 000 miejsc dostępnych w ramach programu wynajmu na wyspach. Skalę tych działań skutecznie dopasowuje się w celu zaspokojenia pojawiających się potrzeb.

Innym ważnym elementem wsparcia UE dla Grecji są działania **agencji UE**. Zespoły Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu wspierają greckie władze w identyfikowaniu i rejestracji potencjalnych osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz przekazują migrantom najważniejsze informacje. Eksperci udzielają również porad dotyczących oceny narodowości oraz przyczyniają się do wykrywania możliwych przestępstw przeciwko wiarygodności dokumentów. 14 ekspertów udziela również wsparcia greckiemu urzędowi ds. odwołań od decyzji azylowych, aby zapobiec zatorom i zwiększyć skuteczność procesu decyzyjnego. Najważniejszym zadaniem w 2018 r. będzie wspieranie greckich władz w opracowaniu i wdrożeniu systemu monitorowania przyjmowania. Na dzień 7 marca Urząd oddelegował do pracy w Grecji w sumie 72 ekspertów krajowych, których wspiera 76 pracowników tymczasowych i 84 tłumaczy ustnych.

Na dzień 5 marca 2018 r. na greckich granicach morskich i lądowych pracowało 801 ekspertów Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej. UE wspiera w ten sposób

¹⁴ Dotyczy to głównie Irlandii (131) i Niemiec (18). W odniesieniu do 20 innych osób ubiegających się o ochronę międzynarodową greckie władze wciąż czekają na odpowiedź Niemiec.

¹⁵ Ustanowiony rozporządzeniem Rady (UE) 2016/369 z dnia 15 marca 2016 w sprawie udzielania wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych na terenie Unii.

władze we wdrażaniu podejścia „hotspot”, między innymi w zakresie identyfikowania, rejestracji i pobierania odbitek linii papilarnych migrantów, skutecznej kontroli granic zewnętrznych, zapobiegania wtórnym przepływom i ułatwiania powrotów. Agencja finansuje również rozmieszczenie 280 greckich funkcjonariuszy policji. Od września 2016 r. kilka grup oddelegowanych ekspertów Europolu przeprowadza w Grecji dodatkowe kontrole bezpieczeństwa. Na dzień 5 marca 2018 r. w pięciu ośrodkach w Grecji pracuje 19 oddelegowanych zaproszonych funkcjonariuszy Europolu i dwoje pracowników Europolu. W wyniku przeprowadzonej pod koniec 2017 r. oceny programu zaproszonych funkcjonariuszy Europolu¹⁶ stwierdzono, że „obecność zaproszonych funkcjonariuszy Europolu na miejscu [...] jest niezbędna do przeprowadzania skutecznych dodatkowych kontroli bezpieczeństwa”. W ocenie zawarto także kilka zaleceń dalszego poprawienia skuteczności programu i zrealizowania jego pełnego potencjału.

UE przekazuje również znaczną pomoc finansową w obszarze migracji i zarządzania granicami na rzecz **Bułgarii**. Przydział środków dla Bułgarii w ramach programów krajowych wynosi 97,1 mln EUR. Po przeglądzie śródkresowym ma ona otrzymać dalsze 10,5 mln EUR z Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego – Granice i Wizy. Od początku 2015 r. Bułgaria dodatkowo otrzymała 172 mln EUR w ramach pomocy nadzwyczajnej. Postępy w realizacji programów krajowych są zadowalające, jednak wdrażanie pomocy nadzwyczajnej powinno zostać przyspieszone. W wyniku niewystarczającej liczby ekspertów oddelegowanych przez państwa członkowskie do Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej na okres do dnia 28 marca 2018 r. brakuje 42 ekspertów.

Oświadczenie UE–Turcja

Wdrażanie postanowień oświadczenia UE-Turcja nadal przynosi konkretne rezultaty pod względem ograniczenia przypadków nielegalnego i niebezpiecznego przekraczania granic oraz ratowania życia na Morzu Egejskim, między innymi w drodze przesiedleń Syryjczyków potrzebujących ochrony międzynarodowej. Turecka straż graniczna kontynuowała swoją działalność patrolową. Znacząco spadła liczba wypadków śmiertelnych: w 2017 r. podczas nielegalnego przekraczania granic drogą morską zginęły 62 osoby, podczas gdy w 2016 r. były to 434 osoby¹⁷.

Za pośrednictwem **Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji** – realizowanego w ramach oświadczenia UE-Turcja – udało się również zapewnić praktyczne wsparcie dla uchodźców syryjskich i przyjmujących ich społeczności w Turcji. Instrument ten okazał się być jednym z najszybciej i najskuteczniej działających mechanizmów wsparcia UE. Planowanie i wdrażanie projektów przebiegało w ścisłej współpracy z władzami tureckimi¹⁸. Instrument z budżetem 3 mld EUR zaczął działać w rekordowo krótkim czasie, a do końca 2017 r. podpisano umowy na pełną pulę środków. Wszystkie 72 projekty są w trakcie realizacji¹⁹. Wykorzystano już ponad 1,85 mld EUR. Ogromny sukces instrumentu, zarówno w ramach ogólnego podejścia strategii UE-Turcja, jak i pod względem decydującego wsparcia dla uchodźców na miejscu, dobrze pokazuje partnerstwo między UE, państwami członkowskimi i Turcją.

¹⁶ Ocenę programu zaproszonych funkcjonariuszy Europolu dotyczącą oddelegowania funkcjonariuszy do Grecji i Włoch przeprowadził zespół złożony z przedstawicieli Europolu, Komisji oraz kilku państw członkowskich (domyślnie Grecji i Włoch, a także Bułgarii, Francji, Niemiec, Polski i Niderlandów). W dniu 13 grudnia 2017 r. zarząd Europolu zatwierdził ostateczne sprawozdanie oceniające i zdecydował o przygotowaniu planu działania w celu zrealizowania zawartych w sprawozdaniu zaleceń.

¹⁷ Źródło: Projekt IOM na rzecz zaginionych migrantów (<https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean>).

¹⁸ Szczegółowe informacje można znaleźć w tabeli dotyczącej projektów: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_table.pdf.

¹⁹ W przypadku jednego projektu nadal brak jest podpisu.

Niemal 1,2 mln uchodźców wymagających szczególnego traktowania otrzymało dzięki instrumentowi świadczenia pieniężne w ramach siatki bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach nadzwyczajnych. Z instrumentu finansowano również szkolenia z języka tureckiego dla 312 000 dzieci i materiały edukacyjne dla 500 000 uczniów. Środki z instrumentu przeznaczono również na zapewnienie konsultacji w ramach podstawowej opieki zdrowotnej dla 764 000 uchodźców i szczepień dla ponad 217 000 niemowląt uchodźców syryjskich (zob. załącznik 2)²⁰.

Wspólne finansowanie instrumentu przez UE i państwa członkowskie umożliwia partnerskie zarządzanie nim. Najważniejszym elementem tego podejścia jest komitet, na forum którego wszystkie państwa członkowskie biorą udział w podejmowaniu decyzji, a Turcja pełni w nim rolę doradczą. Jest to bardzo skuteczna metoda działania i nie byłaby możliwa przy finansowaniu wyłącznie ze środków unijnych. Oświadczenie UE–Turcja przewiduje, że „gdy zasoby te będą się wyczerpywały, (...) UE uruchomi dalsze finansowanie tego instrumentu w dodatkowej kwocie 3 mld EUR do końca 2018 r.”²¹. Aby kontynuować te niezbędne działania, UE powinna teraz przekazać kolejną transzę 3 mld EUR. Komisja przyjmuje dziś decyzję w tej sprawie²². Z uwagi na konieczność finansowania innych potrzeb budżetowych UE, w pierwszej kolejności innych potrzeb związanych z migracją, wymienionych w niniejszym sprawozdaniu, maksymalny wkład UE wynosi 1 mld EUR, a pozostałe środki w wysokości 2 mld EUR powinny nadal pochodzić od państw członkowskich na tych samych zasadach jak w przypadku pierwszej transzy. Aby uniknąć przerw w finansowaniu instrumentu, pierwsze umowy finansowane z następnej transzy powinny być podpisane latem 2018 r.

Kolejny ważny obszar to działania Komisji i agencji UE wspierające greckie służby azylowe i komitety odwoławcze w szybszym ocenianiu wniosków o udzielenie azylu w celu przyspieszenia organizowania **powrotów do Turcji zgodnie z oświadczeniem**²³. Doprowadziło to do poprawy sytuacji, między innymi do ograniczenia zatoru w zakresie wniosków rozpatrywanych w pierwszej instancji na większości wysp dzięki skróceniu średniego okresu rozpatrywania takich wniosków do ok. dwóch miesięcy. Nadal jednak występuje wiele niedociągnięć zidentyfikowanych w poprzednich sprawozdaniach²⁴.

Procedury azylowe w trybie przyspieszonym są niezbędne do zwiększenia tempa powrotów do Turcji. Od marca 2016 zarejestrowano 2 164 powroty²⁵, z czego tylko 563 do dnia 9 marca 2018 r. były wynikiem odmownych orzeczeń sądowych wydanych w drugiej instancji w sprawie wniosków o udzielenie azylu. Długo oczekiwane orzeczenie Rady Stanu miało dać większą pewność prawa działaniom urzędów ds. odwołań, jednak od wydania orzeczenia wydajność procedur zwiększyła się tylko nieznacznie. Grecki rząd przygotowuje przegląd właściwego greckiego prawodawstwa w obszarze azylu, rozważając wprowadzenie zmian, które zmniejszyłyby opóźnienia, dostosowałyby zakres stosowania skutku zawieszającego odwołań do wymogów prawa UE oraz przewidywałyby krótsze terminy wnoszenia spraw do

²⁰ COM(2018) 91/3 final z 14.3.2018.

²¹ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/>

²² C(2018) 1500 z 14.3.2018.

²³ 57 krajowych ekspertów z państw członkowskich zostało przydzielonych do EASO, aby wesprzeć wdrażanie postanowień oświadczenia UE–Turcja w Grecji.

²⁴ Zob. COM(2017) 470 final z 6.9.2017 i COM (2017) 669 final z 16.11.2017.

²⁵ Od dnia 20 marca 2016 r. na podstawie oświadczenia UE–Turcja odbyły się 1 563 powroty do Turcji, natomiast na podstawie protokołu dwustronnego między Grecją a Turcją dotyczącego przyjęć – 601 powrotów.

najwyższego sądu administracyjnego i badania kolejnych wniosków. Następnym krokiem będzie przedkładanie poprawek parlamentowi greckiemu.

Nieprzerwany napływ imigrantów na wyspy Morza Egejskiego oraz powolne tempo przeprowadzania powrotów powodują utrzymującą się presję na zdolność przyjmowania hotspotów. W odpowiedzi greckie władze relokowały ubiegające się o azyl osoby wymagające szczególnego traktowania do części kontynentalnej kraju. Aby zapewnić długofalową skuteczność oświadczenia UE–Turcja, przyjęto obecnie bardziej rygorystyczne podejście do ustalania, kogo można uznać za wymagającą szczególnego traktowania osobę ubiegającą się o azyl. Stosuje się model poprawiający konsekwentne stosowanie definicji szczególnego traktowania, a w przygotowaniu są wytyczne operacyjne.

Zgodnie z oświadczeniem UE–Turcja kontynuuje się przeprowadzanie **przesiedleń** z Turcji, których tempo jest jednak wolniejsze w porównaniu z rekordową liczbą Syryjczyków przesiedlonych w okresie maj–październik 2017 r. W 2017 r. 16 państw członkowskich wniosło wkład w program przesiedleń z Turcji zgodnie z oświadczeniem UE–Turcja, podczas gdy w tym roku jak dotąd zrobiło to tylko kilka państw. Bardzo ważne jest utrzymanie stałego tempa i kontynuowanie udziału państw członkowskich w programie przesiedleń. Od opublikowania listopadowego sprawozdania z postępu prac przesiedlono 1 122 osoby, co daje całkowitą liczbę 12 476 przesiedleń od wejścia w życie oświadczenia UE–Turcja²⁶. W związku z zatwierdzeniem przez państwa członkowskie w grudniu 2017 r. standardowej procedury operacyjnej **program dobrowolnego przyjmowania ze względów humanitarnych** powinien zostać aktywowany. Wszystkie elementy i warunki potrzebne do jego aktywacji są gotowe, zgodnie z oświadczeniem UE–Turcja. Zapewni to kontynuację przesiedleń oraz będzie stanowić bezpieczną i legalną alternatywę wobec nielegalnej migracji do UE.

Jeśli chodzi o wdrażanie **planu działania na rzecz liberalizacji reżimu wizowego**, na początku lutego Turcja przedłożyła Komisji Europejskiej plan prac określający, jak Turcja zamierza spełnić siedem jeszcze niespełnionych kryteriów w nim zawartych²⁷. Komisja ocenia propozycje Turcji i będzie kontynuować konsultacje z jej przedstawicielami.

Ważnym uzupełnieniem wspólnych działań UE i Turcji jest kontynuowanie śledzenia sytuacji w **Syrii i innych krajach sąsiadujących**, stojących przed ogromnym wyzwaniem niesienia pomocy dużej liczbie uchodźców. UE ma nadzieję, że na konferencji w sprawie Syrii, którą organizuje wspólnie z ONZ w dniach 24-25 kwietnia 2018 r., uda się powtórzyć poprzednie osiągnięcia – w kwietniu 2017 r. UE uzgodniła udostępnienie **560 mln EUR** na zaspokojenie potrzeb wsparcia i ochrony z budżetu na 2018 r. Jordania i Liban wraz ze swoimi społecznościami przyjmującymi nadal zapewniają środki utrzymania uchodźcom, a także podjęły istotne działania zmierzające do udostępnienia edukacji wszystkim dzieciom będącym uchodźcami. UE będzie kontynuować wsparcie dla Libanu (334 mln EUR, zakontraktowano 247 mln EUR) i Jordanii (228 mln EUR, zakontraktowano 126 mln EUR), w pierwszej kolejności finansując działania mające na celu zapewnienie ochrony i wsparcia osobom wymagającym szczególnego traktowania.

Szlak zachodniobałkański

²⁶ Dotychczas 16 państw członkowskich UE przesiedliło z Turcji uchodźców syryjskich, mianowicie: Austria, Belgia, Chorwacja, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Portugalia, Szwecja i Włochy.

²⁷ Zob. COM(2017) 470 final z 6.9.2017.

Niedozwolone przekraczanie granicy na tym szlaku ustabilizowało się na stosunkowo niskim poziomie, nadal jednak obserwuje się znaczną działalność przemytników. W dniu 12 lutego 2018 r. podpisano umowę między Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej i Albanią, umożliwiającą tej agencji niesienie wsparcia w zakresie zarządzania granicami zewnętrznymi, jak również szybkie oddelegowanie zespołów na terytorium Albanii w przypadku gwałtownej zmiany przepływów migracyjnych. Komisja negocjuje obecnie podobne umowy z Serbią oraz była jugosłowiańską republiką Macedonii.

Oprócz działań w zakresie finansowania ze środków UE w odpowiedzi na kryzys migracyjny i uchodźczy na Bałkanach Zachodnich, Komisja zajmuje się również ułatwianiem współpracy i wymiany informacji, między innymi w drodze odbywających się co dwa tygodnie wideokonferencji z krajami położonymi na szlaku, a także dostarcza istotnego wsparcia w celu poprawy zarządzania migracjami w regionie. Zaangażowanie w tego rodzaju działania zostało wzmocnione w drodze przyjętej niedawno strategii „Wiarygodna perspektywa rozszerzenia dla Bałkanów Zachodnich oraz zwiększone zaangażowanie UE w tym regionie”²⁸. Za pośrednictwem Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w 2018 r. do dnia 7 marca przeprowadzono 53 wspomagane dobrowolne powroty z Serbii, 16 z Bośni i Hercegowiny oraz 8 z Czarnogóry. Europejskie Centrum Zwalczania Przemytu Migrantów nadal wspiera państwa członkowskie w prowadzonych przez nie dochodzeniach. W 2017 r. przeprowadzono 4 tzw. dni działania przy wsparciu Europolu, których wynikiem były 64 aresztowania w regionie Bałkanów Zachodnich. Eurojust wspiera dochodzenia i ściganie przestępstw, jak również praktyków prawa, udostępniając im praktyczne porady w ramach grupy tematycznej ds. przemytu nielegalnych imigrantów.

Kolejne kroki:

- Greckie władze powinny przyspieszyć wykonywanie powrotów do Turcji zgodnie z oświadczeniem UE-Turcja, przede wszystkim wprowadzając zmiany w greckim prawodawstwie oraz finalizując umowy z Europejskim Urzędem Wsparcia w dziedzinie Azylu, aby umożliwić prowadzenie skutecznych działań w Grecji i dodatkowe wsparcie dla komitetów odwoławczych;
- władze greckie na wszystkich poziomach administracji powinny ze sobą współpracować w celu poprawienia zdolności przyjmowania i warunków w hotspotach;
- państwa członkowskie powinny zapewnić agencjom UE działającym w Grecji i Bułgarii odpowiednie wsparcie w zakresie ekspertów;
- właściwe państwa członkowskie powinny odpowiedzieć na wszystkie nierozpatrzone wnioski złożone przez Grecję i skutecznie relokować wszystkie kwalifikujące się osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową;
- należy pilnie zawrzeć umowy między Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz państwami spoza UE w Bałkanach Zachodnich;
- jako że spełnione zostały wszystkie warunki wstępne, należy uruchomić program dobrowolnego przyjmowania ze względów humanitarnych w celu przesiedlenia uchodźców z Turcji;
- należy uruchomić drugą transzę Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji; jej budżet wynosi dodatkowe 3 mld EUR, a państwa członkowskie wnoszą wkład na tej samej zasadzie co w przypadku pierwszej transzy.

Szlak środkowośroziemnomorski

²⁸ COM(2018) 65 final z 6.2.2018.

- *wsparcie na rzecz Włoch*

Kontynuowane jest wsparcie wdrażania **systemu „hotspotów”** (kontrola, identyfikacja, pobieranie odcisków palców, rejestracja, informowanie, wywiad i kierowanie migrantów do właściwych procedur). Włoskie ministerstwo spraw wewnętrznych rozważa otwarcie w 2018 r. trzech dodatkowych hotspotów. Biorąc pod uwagę zmienność przepływów, otwarcie tych dodatkowych hotspotów we Włoszech jest bardzo ważne jako część planowania awaryjnego na okres letni.

Agencje UE nadal udzielają znacznego wsparcia. Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu oddelegowuje obecnie do Włoch 40 ekspertów krajowych, których wspiera 51 pracowników tymczasowych i 100 mediatorów kulturowych. Wspólnie pomagają oni przyspieszyć formalne rejestrowanie wniosków o ochronę międzynarodową w całym kraju oraz wspierają komisje ds. azylu. Urząd wspiera również Włochy we wdrażaniu przyjętych niedawno przepisów²⁹ służących wzmocnieniu ochrony dzieci migrujących. Eksperci z Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej pomagają we wstępnej identyfikacji przybywających migrantów, ocenie narodowości, kontroli, pobieraniu odcisków palców i przeprowadzaniu wywiadów. Trwają również praktyczne dyskusje między ekspertami agencji w celu zapewnienia silniejszych powiązań między decyzjami dotyczącymi azylów i powrotów. Od lutego 2017 r. kilka grup oddelegowanych ekspertów Europolu przeprowadza we Włoszech dodatkowe kontrole bezpieczeństwa. Na dzień 5 marca 2018 r. w pięciu ośrodkach we Włoszech pracuje 16 oddelegowanych zaproszonych funkcjonariuszy Europolu i troje pracowników Europolu.

Na dzień 7 marca 2018 r. 11 999 osób **relokowano** z Włoch, w tym 174 małoletnich bez opieki. We Włoszech przebywają 224 osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową (w tym 48 małoletnich bez opieki), które już zostały zakwalifikowane do relokacji i czekają na transfer głównie do Niemiec (137), Niderlandów (22), Portugalii (19) Austrii (15) i Chorwacji (14). Włochy przesłały również 709 wniosków o relokację (w tym 106 dotyczących małoletnich bez opieki) – głównie do Niemiec (529), Francji (95), Niderlandów (46) i Portugalii (29) – na które dotychczas nie otrzymano odpowiedzi.

UE przekazuje znaczną **pomoc finansową** w obszarze migracji i zarządzania granicami na rzecz Włoch. W wyniku realizacji planu działania z dnia 4 lipca 2017 r.³⁰ przekroczone zostało natychmiastowe dodatkowe wsparcie dla Włoch finansowe wynoszące 35 mln EUR przeznaczone na wdrożenie reform. Do końca 2017 r. przydzielono 39,92 mln EUR w ramach wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych na zwiększenie zdolności przyjmowania w hotspotach i innych obszarach zejścia migrantów na ląd. W związku z tym wsparcie UE dla Włoch wynosi jak dotąd łącznie 189 mln EUR. Ta pomoc nadzwyczajna jest uzupełnieniem wsparcia UE na programy krajowe Włoch w obszarze migracji i spraw wewnętrznych, które wynosi ponad 650 mln EUR³¹.

W dniu 1 lutego 2018 r. Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej rozpoczęła nowe działanie, **wspólną operację Themis**, zastępującą wspólną operację Tryton na szlaku

²⁹ Przede wszystkim ustawa 47/2017 (tzw. „Legge Zampa”), która weszła w życie w maju 2017 r. i przewiduje kompleksowe, wielodyscyplinarne i nieinwazyjne procedury oceny wieku, stosunkowo szybkie wprowadzenie systemu dobrowolnych przedstawicieli (kilka tysięcy obywateli zgłosiło się w ciągu ostatnich miesięcy, a włoskie władze organizują dla nich obecnie szkolenia przy wsparciu EASO) oraz skrócone terminy prawne oczekiwania na długoterminowe zakwaterowanie.

³⁰ SEC(2017) 339 z 4.7.2017.

³¹ W latach 2014-2020 łącznie daje to kwotę 387,7 mln EUR w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, w tym 43,6 mln EUR na relokację/przesiedlenie, oraz 266 mln EUR w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, z czego 201,5 mln EUR na obszar granic i wiz oraz 64,5 mln EUR na policję.

środkowośródziemnomorskim, aby lepiej odzwierciedlić zmiany w modelach migracji i zapobiec przestępczości transgranicznej. Statki uczestniczące we wspólnej operacji Themis będą nadal ratować migrantów na szlaku środkowośródziemnomorskim. Muszą one wspierać wszelkie akcje poszukiwawczo-ratownicze bez względu na obszar operacyjny, jeśli zostaną wezwane na pomoc przez właściwe morskie ratownicze centrum koordynacyjne.

Kolejne kroki:

- zgodnie z planem, Włochy otworzą trzy dodatkowe hotspoty;
- sfinalizowanie z władzami włoskimi kolejnej fazy finansowania w sytuacjach nadzwyczajnych;
- państwa członkowskie powinny odpowiedzieć na wszystkie nierozpatrzone wnioski złożone przez Włochy i szybko relokować wszystkie kwalifikujące się osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową, dając bezwzględne pierwszeństwo osobom małoletnim;
- Włochy kontynuują wdrażanie wszystkich działań określonych w planie działania z dnia 4 lipca 2017 r.

- *Libia i region oraz państwa położone wzdłuż szlaku*

W odpowiedzi na przerażające warunki, jakie napotyka wielu migrantów w Libii, oraz bardzo rozwiniętą działalność przemytniczą UE podjęła intensywne działania w celu zaspokojenia najpilniejszych potrzeb migrantów i ustabilizowania społeczności oraz aby pomóc migrantom zablokowanym wrócić do domu lub znaleźć bezpieczną drogę do Europy, jeśli potrzebują ochrony.

Liczba osób, które otrzymały pomoc w opuszczeniu Libii, znacznie wzrosła od czasu powołania **wspólnej grupy zadaniowej Unii Afrykańskiej, Unii Europejskiej i ONZ**³², która zdecydowała o zwiększeniu liczby wspomaganych dobrowolnych powrotów z Libii (przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji)³³ oraz ewakuacji i przesiedleń za pośrednictwem kryzysowego mechanizmu tranzytowego (wspólnie z Agencją ONZ ds. uchodźców UNHCR). Osiągnięty został cel 15 000 wspomaganych dobrowolnych powrotów przeprowadzonych do lutego 2018 r.³⁴ oraz ewakuacji 1 300 osób do początku 2018 r. Działania w tym zakresie będą kontynuowane w celu zakończenia procesu ewakuacji migrantów i osób potrzebujących ochrony międzynarodowej przebywających w ośrodkach detencyjnych oraz położenia kresu tragicznym warunkom, w jakich są przetrzymywani.

Powodzenie kryzysowego mechanizmu tranzytowego opiera się na dwuetapowym procesie, którego drugi etap polega na przesiedleniu z Nigru osób potrzebujących ochrony międzynarodowej, które są tam ewakuowane z Libii. Jak dotąd przesiedlono tylko 25 osób. Konieczne są pilne działania Nigru w zakresie przesiedleń. Państwa członkowskie powinny w dalszym ciągu ściśle współpracować z Agencją ONZ ds. uchodźców (UNHCR) i zwiększyć tempo wykonywania złożonych zobowiązań, tak aby można było ewakuować uchodźców z Libii, a następnie szybko przesiedlać ich z Nigru. Jest bardzo ważne, aby Agencja ONZ ds. uchodźców (UNHCR) dołożyła wszelkich starań, aby przyspieszyć tempo przekazywania państwom członkowskim spraw dotyczących przesiedleń.

³² Grupa zadaniowa powstała w kuluarach piątego szczytu Unii Afrykańskiej i Unii Europejskiej (UA-UE), który miał miejsce w dniach 29-30 listopada 2017 r. w Abidżanie na Wybrzeżu Kości Słoniowej.

³³ Jeśli chodzi o Libię, w odniesieniu do wspomaganych dobrowolnych powrotów Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji stosuje termin „pomoc w dobrowolnym powrocie ze względów humanitarnych” z uwagi na tragiczną sytuację migrantów zablokowanych w Libii.

³⁴ W całym 2017 r. przeprowadzono 19 370 wspomaganych dobrowolnych powrotów, z czego 6 238 od początku fazy ewakuacji (tj. od 28 listopada do dnia 31 grudnia 2017 r.).

Działania grupy zadaniowej otrzymały wsparcie ze strony wspólnej misji do Trypolisu w lutym, mającej na celu zapobieżenie zatorom takim jak ograniczenia dotyczące narodowości. Następujące kwestie zostały omówione z władzami libijskimi: konieczność zajęcia się kwestią tortur i niehumanitarnego traktowania w ośrodkach detencyjnych, działania mające na celu stopniowe zniesienie systemu arbitralnego i systematycznego zatrzymywania migrantów, a także działania przeciwko przemytowi.

Kryzysowy fundusz powierniczy UE dla Afryki nadal odgrywa kluczową rolę w działaniach UE. W dniu 26 lutego postanowiono podjąć kolejne działania w zakresie dobrowolnych powrotów i ewakuacji z wykorzystaniem nowego programu o budżecie 115 mln EUR, który jest kontynuacją wsparcia Agencji ONZ ds. uchodźców (UNHCR) i Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji. Jednak przy obecnym tempie powrotów z Libii wsparcie na reintegrację będzie można finansować z dostępnych środków tylko przez kilka miesięcy. Ponadto, dzięki programowi dotyczącemu mieszanych przepływów migracyjnych o budżecie 90 mln EUR, organizacje te mogą zwiększać swoją obecność w punktach zejścia na ląd i w ośrodkach detencyjnych, aby udzielać migrantom i uchodźcom pomocy medycznej i bezpośredniego wsparcia. W wyniku tego rodzaju działań 33 000 migrantów w ośrodkach detencyjnych i poza nimi skorzystało z bezpośredniego wsparcia w postaci koców, ubrań i produktów higieny osobistej. 10 000 migrantów otrzymało pomoc medyczną. Pomoc otrzymało również ponad 3 500 wysiedlonych rodzin libijskich. Ośrodki medyczne otrzymały sprzęt medyczny³⁵, w tym agregatory prądotwórcze i karetki pogotowia³⁶. Trwają również działania mające na celu pomoc lokalnym rolnikom w utrzymaniu produkcji na obszarach dotkniętych kryzysem oraz budowanie potencjału w celu wzmocnienia technicznych zdolności rolników i zwiększania odporności lokalnych społeczności. Uruchomiono dodatkowe finansowanie w celu uzupełnienia funduszu powierniczego Unii na rzecz działań zewnętrznych we współpracy z Biurem Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka przy programie dotyczącym sytuacji migrantów w zakresie praw człowieka w Libii. W przygotowaniu są również inne programy. Przygotowany we współpracy Komisji z Włochami program o wartości 46,3 mln EUR w celu wsparcia zarządzania granicami libijskimi został przyjęty w grudniu 2017 r. w ramach funduszu powierniczego Unii na rzecz działań zewnętrznych i wkrótce będzie realizowany. W dniu 7 marca przyjęto kolejny program w ramach funduszu powierniczego Unii na rzecz działań zewnętrznych mający na celu wsparcie gmin libijskich³⁷. Program ten, którego budżet wynosi 50 mln EUR, przyczyni się do poprawy warunków życia ludności wymagającej szczególnego traktowania i społeczności przyjmujących przez rozwijanie zdolności gmin libijskich do świadczenia podstawowych usług (opieka zdrowotna, edukacja, urządzenia sanitarne, woda). Działania zostaną dostosowane do potrzeb lokalnych władz i będą prowadzone w ścisłej koordynacji z Radą Prezydencką i rządem jednoci narodowej. Program ten został przygotowany we współpracy z Włochami.

Państwa członkowskie wniosły bardzo istotny wkład w segment funduszu powierniczego Unii Europejskiej „Afryka Północna”. W następstwie dyskusji w Radzie Europejskiej państwa członkowskie zobowiązały się wnieść dodatkowe wkłady w wysokości 158,6 mln EUR na rzecz funduszu powierniczego, głównie by uzupełnić wspomniany segment. Wkłady te, wraz

³⁵ Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji przekazuje wsparcie trzem ośrodkom podstawowej opieki zdrowotnej w Sabha (dla 32 000 osób) i jednemu w Qatroun (dla 3 500 osób).

³⁶ Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) przekazał szereg karetok do miejscowości Murzuq i Kufra oraz rozpoczął odbudowę kliniki w Bengazi.

³⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5144_en.htm

z dodatkowymi środkami udostępnionymi w ramach budżetu unijnego, pozwalają na dalszą realizację kluczowych programów do I kw. 2018 r. Gdy projekty zostaną skutecznie wdrożone i osiągną swoją początkową zdolność, konieczne jednak będzie ich przedłużenie. Dotyczy to takich obszarów jak wspomagany dobrowolny powrót, ochrona, zarządzanie granicami i wsparcie dla gmin. W związku z tym konieczne będą dodatkowe zasoby pochodzące głównie z budżetów państw członkowskich, a także z unijnego budżetu: projekty obecnie planowane na rok 2018 r. i obecne udane projekty podlegające przedłużeniu do 2019 r., mają wartość 390 mln EUR i mimo że ok. 165 mln EUR nadal jest w budżecie tego segmentu lub zostało już ujęte w budżecie UE lub zadeklarowane przez państwa członkowskie, nadal pozostałaby **luka w finansowaniu w wysokości 225 mln EUR**. Należy zauważyć, że kwota ta pokryje koszty działań bezpośrednio dotyczących Libii, lecz działania w ramach dwóch pozostałych segmentów, dotyczące np. reintegracji, mają poważny wpływ na skuteczność operacji UE w Libii.

UE wciąż wspiera dwie **libijskie straże przybrzeżne**. W trakcie operacji Sophia przeszkolono do tej pory około 201 członków libijskiej straży przybrzeżnej, w tym członków załóg pięciu łodzi patrolowych, którzy odbyli szkolenie morsko-ładowe. Opracowywane są plany dotyczące kontynuowania szkoleń lądowych przez cały 2018 r. i wzmocnienia monitorowania. Termin przygotowania pierwszego sprawozdania to początek marca 2018 r. W ramach sieci Seahorse w basenie Morza Śródziemnego Malta zorganizowała szkolenia z akcji poszukiwawczo-ratowniczych, natomiast dalsze szkolenia przeprowadzą Włochy. W końcową fazę wchodzi obecnie proces budowy bezpiecznej sieci komunikacji w obszarze śródziemnomorskim do celów wymiany informacji o migracji nieuregulowanej drogą morską. Sieć powinna zostać uruchomiona w II poł. 2018 r. UE wspiera także współpracę między włoską i libijską strażą przybrzeżną w zakresie oceny zdolności w obszarze usług poszukiwawczo-ratowniczych i przeprowadzenia studium wykonalności w związku z planem utworzenia libijskiego morskiego ratowniczego centrum koordynacyjnego.

Trwają prace nad usprawnieniem procesu gromadzenia i wymiany informacji między wszystkimi organami UE. Obecnie wprowadzany jest projekt pilotażowy mający umożliwić pracownikom agencji UE i zespołom zaangażowanym w Operację EUNAVFOR MED Sophia bezpośrednią współpracę w ramach komórki ds. informacji o przestępczości, która ma działać w strukturach operacji. Celem tej komórki będzie zoptymalizowanie korzystania z informacji gromadzonych w toku operacji Sophia, by zapobiegać przestępstwom, prowadzić dochodzenia i ścigać przestępstwa zgodnie z odnośnymi uprawnieniami. W ramach misji Unii Europejskiej dotyczącej pomocy w zarządzaniu granicami w Libii do Trypolisu skierowano niewielki zespół operacyjny liczący pięciu członków (obecnie na zasadzie rotacji). W 2017 r. misja ta prowadziła coraz bardziej intensywne kontakty z władzami Libii, m.in. pomagała opracować reformy zarządzania granicami w tym kraju. Jak tylko warunki bezpieczeństwa na to pozwolą, misja będzie sukcesywnie zwiększać swoją obecność.

UE kontynuuje prace na rzecz **przemian politycznych** sprzyjających włączeniu społecznemu w Libii zgodnie z konkluzjami Rady z lipca 2017 r.³⁸.

- *Państwa położone wzdłuż szlaku*

Trwa współpraca z krajami tranzytu i pochodzenia położonymi przy szlakach migracyjnych w Afryce. W grudniu 2017 r. w ramach **funduszu powierniczego UE dla Afryki** uzgodniono

³⁸ Konkluzje Rady w sprawie Libii z dnia 17 lipca 2017 r. (dok. 11155/17).

kolejne 28 programów o łącznej wartości 468,27 mln EUR. Działania obejmują projekty dotyczące wzmocnienia odporności społeczności wymagających szczególnego traktowania i tworzenia miejsc pracy, m.in. dla osób młodych i społeczności przyjmujących, a także zwalczania przemytu migrantów i handlu ludźmi. Ostatnie programy uzgodnione w lutym 2018 r. dotyczą przede wszystkim ochrony migrantów w regionie Sahel, wspierania wspomaganych dobrowolnych powrotów z Libii, trwałej reintegracji migrantów i wsparcia przesiedleń, a także trwałej reintegracji migrantów powracających do Etiopii.

Istotne znaczenie mają prace kontynuowane za pośrednictwem funduszu powierniczego UE. Łącznie w ramach tego funduszu zatwierdzono do tej pory 147 programów w trzech segmentach („Sahel i jezioro Czad”, „Róg Afryki” i „Afryka Północna”) o łącznej wartości ponad 2,5 mld EUR, przy czym podpisane kontrakty opiewają na wartość nieco ponad 1,5 mld EUR. Choć najpilniejszym priorytetem w 2017 r. był segment „Afryka Północna”, niezmiennie istotne znaczenie dla kompleksowej strategii mają także dalsze prace w pozostałych segmentach. Wartość projektów będących w fazie przygotowywania w ramach segmentu „Sahel i jezioro Czad” szacuje się na około 775 mln EUR, z czego do tej pory zagwarantowano 201 mln EUR. Przygotowywane przyszłe działania w odniesieniu do segmentu „Róg Afryki” szacuje się na 904 mln EUR (projekty), podczas gdy dostępne zasoby wynoszą 469 mln EUR³⁹. Sugeruje to łączną lukę w finansowaniu w odniesieniu do omawianych dwóch segmentów w wysokości około 1 mld EUR na lata 2018–2019. Przygotowywane projekty koncentrują się na wspieraniu rozmów w sprawie migracji, dostępie do podstawowych usług, ochronie uchodźców i ich potrzebach w zakresie długoterminowego rozwoju, przeciwdziałaniu handlu ludźmi, przemyście migrantów, a także reintegracji migrantów po ich powrocie. Choć wspomniane dwa segmenty są finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju i z budżetu UE, to obecna sytuacja pokazuje również, że zapotrzebowanie na finansowanie związane z migracją dotyczy różnych segmentów funduszu powierniczego i że obecnie dostępne środki finansowe i rezerwy UE nie wystarczą, aby sprostać stwierdzonym potrzebom.

W międzyczasie **Plan inwestycji zewnętrznych** i związany z nim Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju wzbudził ogromne zainteresowanie wśród partnerskich instytucji finansowych. Odpowiedź na pierwsze zaproszenie do składania wniosków do proponowanych programów inwestycyjnych w ramach pierwszych dwóch okien inwestycyjnych „Zrównoważona energia i łączność” oraz „Finansowanie mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw” w ramach funduszu gwarancyjnego znacznie przekroczyła oczekiwania. Wartość ofert, który wpłynęły, już przekracza ogólne zdolności funduszu gwarancyjnego dla wszystkich pięciu okien inwestycyjnych. Fundusz gwarancyjny także wzbudził zainteresowanie osób trzecich, takich jak fundacja Billa i Melindy Gatesów, która zapowiedziała, że wniesie wkład w wysokości 50 mln USD. By sprostać zapotrzebowaniu, konieczne będą dodatkowe wkłady na rzecz gwarancji. Wsparcie UE na rzecz operacji finansowania łączonego w 2017 r. obejmujących takie obszary jak transport, energia, środowisko, rolnictwo, rozwój obszarów miejskich i lokalne przedsiębiorstwa, powinno uruchomić inwestycje publiczne i prywatne o łącznej wartości około 9,6 mld EUR, w tym 5,6 mld EUR w ramach 30 głównych projektów w Afryce Subsaharyjskiej. W konsekwencji konieczne będzie rozważenie zwiększenia finansowania w ramach Planu inwestycji zewnętrznych: wkłady państw członkowskich na

³⁹ W tym zasoby dostępne obecnie w ramach funduszu powierniczego Unii Europejskiej dla segmentu „Róg Afryki”, a także ewentualna alokacja w wysokości 146 mln EUR w kontekście przeglądu śródkresowego dla regionu.

rzecz tego finansowania będą miały bardzo ważne znaczenie dla sprostania rosnącemu zapotrzebowaniu.

Finansowanie odgrywa niezmiernie istotną rolę w dalszym wywieraniu wpływu na sytuację w terenie. Przykładowo, wsparcie UE dla **Nigru** odegrało kluczową rolę w wysiłkach tego państwa, aby zmniejszyć liczbę migrantów o nieuregulowanym statusie przemieszczających się przez Agadez. Odnotowano spadek liczby migrantów: ze średnio 340 dziennie w 2016 r. do 40-50 dziennie w 2017 r. Prężnie działa wspólny zespół śledczy, którego zadaniem jest wzmocnienie zdolności operacyjnych i sądowych nigerskiej policji. W 2017 r. prokuratura została zawiadomiona o popełnieniu 76 przestępstw związanych z handlem ludźmi lub przemytem migrantów. W rezultacie udało się rozbić 7 krajowych i 12 międzynarodowych siatek przestępczych i skonfiskować 29 pojazdów i 6 motocykli. Obecnie, w drodze odrębnego zaproszenia do składania wniosków o dotacje dla regionu Afryki Północnej, udzielane jest wsparcie, by uzyskać podobne formy współpracy między państwami członkowskimi UE i państwami trzecimi w zakresie egzekwowania prawa w kontekście przemytu migrantów. Równocześnie UE zapewnia wsparcie dochodu społecznościom zamieszkującym tereny północnego Nigru, aby zapewnić źródła dochodu inne niż przemyt migrantów. Od listopada 2017 r. cywilna misja Unii Europejskiej w dziedzinie WPBiO w Nigrze („EUCAP Sahel Niger”) prowadzi regularne wizyty na miejscu, by udokumentować nieuregulowane przepływy migracyjne, analizować tendencje i szlaki, dokonać oceny potrzeb, realizować projekty i zapewnić szkolenia i sprzęt. Misję tę wzmocniono, tak by mogła zintensyfikować działania przeciwko przemytowi migrantów i handlowi ludźmi, narkotykami i bronią. Działania te zostaną podsumowane na konferencji ministerialnej zorganizowanej w dniu 16 marca przez rząd Nigru, z udziałem państw regionu Sahel, UE i niektórych państw członkowskich.

Dnia 23 lutego 2018 r. w Brukseli UE, Unia Afrykańska i Grupa Pięciu na rzecz Sahelu(G5 Sahel)⁴⁰ zorganizowały konferencję międzynarodową na wysokim szczycie poświęconą kwestiom bezpieczeństwa i rozwoju w **Sahelu**. W konferencji udział wzięło 32 szefów państw i rządów z Unii Europejskiej i Grupy Pięciu na rzecz Sahelu oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Afrykańskiej, a także liczni partnerzy. Podczas konferencji skoncentrowano się na stabilności i stabilizacji na terenach peryferyjnych oraz transgranicznych i wrażliwych strefach Sahelu. Po udzieleniu przez UE wsparcia siłom połączonym Grupy Pięciu na rzecz Sahelu (50 mln EUR w 2017 r. za pośrednictwem Instrumentu na rzecz Pokoju w Afryce), na konferencji UE zobowiązała się wnieść kolejne 50 mln EUR na rzecz walki z terroryzmem, narkotykami, przemytem migrantów i handlem ludźmi. W wyniku konferencji zobowiązano się wnieść łącznie 414 mln EUR na wsparcie sił połączonych Grupy Pięciu na rzecz Sahelu, które będą otrzymywały w dalszym ciągu dodatkowe wsparcie również ze strony trzech misji w dziedzinie WPBiO w tym regionie.

Zintensyfikowano także prace nad zwalczaniem siatek przemytników w **Rogu Afryki**: trwa budowa regionalnego ośrodka operacyjnego na rzecz procesu chartumskiego finansowana ze środków funduszu powierniczego Unii Europejskiej. Zadaniem ośrodka będzie usprawnienie prowadzenia wspólnych dochodzeń przez państwa Rogu Afryki i spoza regionu. Trwają prace nad przygotowaniem infrastruktury, ustanowieniem podstawy prawnej i dobraniem personelu, który ma działać w charakterze punktów kontaktowych i oficerów łącznikowych.

⁴⁰ Grupa Pięciu na rzecz Sahelu: Burkina Faso, Mali, Mauretania, Niger i Czad.

Dialog w sprawie migracji zainicjowany między UE i **Egiptem** w Kairze w grudniu 2017 r. stwarza szansę na osiągnięcie bliższej i bardziej strategicznej współpracy w zakresie migracji w ramach priorytetów partnerstwa UE-Egipt w latach 2017–2020. W ramach uzgodnionego w październiku 2017 r. programu o wartości 60 mln EUR podpisano jeden projekt, w którego realizację aktywnie zaangażowana jest Komisja Europejska. Czynnie zaangażowane na poziomie technicznym są również władze Egiptu. Ponadto analizowane są możliwości współpracy z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej.

Obecnie jednym z głównych państw pochodzenia migrantów przemieszczających się wzdłuż szlaku śródziemnomorskiego jest **Tunezja**. Pogłębiono dialog i wznowiono negocjacje na temat ułatwień wizowych i readmisji. Tunezja korzysta z licznych programów UE w zakresie współpracy dwustronnej i regionalnej, w tym z działań finansowanych przez fundusz powierniczy Unii Europejskiej. Dnia 22 lutego uruchomiono platformę współpracy na rzecz zwalczania przemytu migrantów. Będzie ona służyć pogłębionej współpracy z lokalnymi władzami w regionie.

Pod koniec 2017 r., na poziomie **regionalnym**, w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji podpisano umowę o udzielenie dotacji na rzecz regionalnych programów rozwoju i ochrony w Afryce Północnej. Programy te obejmują Libię, Egipt, Algierię, Maroko i Tunezję oraz obejmują projekt realizowany przez Agencję ONZ ds. Uchodźców w Libii, którego celem jest przede wszystkim poprawa możliwości przesiedlania dla uchodźców wymagających szczególnego traktowania⁴¹.

Szlak zachodniośródziemnomorski

Maroko dokłada starań, by przeciwdziałać migracji nieuregulowanej. W tym celu współpracuje głównie z Hiszpanią nad ochroną granic. Wizyta komisarza Avramopoulou w Rabacie w listopadzie 2017 r. stworzyła szansę wznowienia współpracy mającej na celu przygotowanie pakietu wsparcia na rzecz wzmocnienia zdolności w zakresie zarządzania granicami. W tym celu wykorzystane zostaną środki finansowe przekazane już przez UE na wsparcie polityk migracyjnych Maroka (35 mln EUR przyznane w grudniu 2017 r., pierwsza transza została natychmiast wypłacona). Ponadto w grudniu 2017 r. fundusz powierniczy Unii Europejskiej przyjął nowy program (4,58 mln EUR) w celu wzmocnienia ochrony i odporności migrantów i uchodźców, wysiedleńców i społeczności przyjmujących w Maroku. Program ten, zgodny z krajową strategią Maroka w obszarze migracji, pomoże podmiotom społeczeństwa obywatelskiego szerzyć wiedzę na temat praw migrantów i zapewnić im dostęp do doradztwa prawnego, a także będzie promował integrację migrantów w społeczeństwie marokańskim. W trakcie rozmów na temat migracji prowadzonych w listopadzie Maroko zgodziło się także na wznowienie negocjacji w sprawie umowy o readmisji.

Jeśli chodzi o **Algierię**, rośnie liczba migrantów posiadających obywatelstwo algierskie, którzy nielegalnie przybywają do Europy, choć liczby te w ujęciu bezwzględny utrzymują się na niskim poziomie. Algieria jest również nadal ważnym krajem tranzytu dla migrantów o nieuregulowanym statusie próbujących dotrzeć do Maroka i Libii. Ostatnie informacje wskazują na to, że następuje zmiana szlaków migracyjnych: z Mali i Nigru w kierunku

⁴¹ Wkład Funduszu Azylu, Migracji i Integracji na rzecz regionalnego programu rozwoju i ochrony w Afryce Północnej w ramach rocznego programu prac w 2016 r. wynosi 7,5 mln EUR, z czego około 1,2 mln EUR przeznaczone jest na działania, które mają być realizowane w Libii. Wcześniej przyznano dotację w wysokości 10 mln EUR na rzecz regionalnego programu rozwoju i ochrony w ramach projektów w Afryce Północnej finansowanych z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, przewidzianych w rocznym programie prac na 2015 r.

Algierii. W grudniu 2017 r. na posiedzeniu Komitetu Stowarzyszenia zwrócono uwagę na konieczność pogłębienia dialogu i współpracy w zakresie migracji i mobilności. Dnia 28 lutego miał miejsce czwarty nieformalny dialog w sprawie migracji między UE i Algierią. Na chwilę obecną Algieria uczestniczy w regionalnych programach dotyczących migracji (np. regionalny program rozwoju i ochrony dla Afryki Północnej, Euromed Migration), lecz współpraca z UE nie przełożyła się jeszcze na działania ani projekty uwzględniające specyfikę tego kraju, finansowane w ramach funduszu powierniczego UE dla Afryki.

Kolejne kroki:

- zrealizowanie wszystkich bieżących projektów z Libią oraz zapewnienie w razie konieczności ich ciągłości poprzez zgodę na ich drugą fazę;
- kontynuowanie współpracy z grupą zadaniową UE–Unia Afrykańska–ONZ w zakresie pomocy ludziom w wyjechaniu z Libii oraz współpracy z władzami tego kraju w zakresie wyeliminowania systematycznego stosowania środków detencyjnych wobec migrantów;
- Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) i państwa członkowskie będą kontynuowały wysiłki w zakresie ewakuacji i przesiedleń za pośrednictwem mechanizmu tranzytu w sytuacjach kryzysowych; państwa członkowskie powinny bezzwłocznie przystąpić do przesiedleń;
- rozmieszczenie wspólnych zespołów śledczych w innych kluczowych krajach;
- wzmocnienie skutecznej współpracy z Marokiem, Tunezją i Algierią oraz równoległe kontynuowanie działań na rzecz zawarcia porozumień w sprawie powrotów i readmisji;
- UE i państwa członkowskie wspólnie zapewnią odpowiednie zasoby na rzecz trzech segmentów funduszu powierniczego UE dla Afryki, tak by wypełnić wszelkie pojawiające się luki w finansowaniu.

4. POWRÓT I READMISJA

Osiągnięto cel wyznaczony w planie działania Komisji w grudniu 2017 r., tj. zawarcie **porozumienia** z trzema krajami partnerskimi **w sprawie powrotów i readmisji**. Po osiągnięciu porozumienia z Bangladeszem w sprawie standardowych procedur operacyjnych związanych z powrotami zawarto podobne porozumienia z dwoma kluczowymi krajami w Afryce Subsaharyjskiej i z jednym w Afryce Wschodniej. Wszystkie te porozumienia są obecnie wdrażane. Analizowane są przeszkody techniczne i odnośne rozwiązania, tak by nadać tempo praktycznym działaniom, takim jak misje identyfikacyjne i wspólne operacje powrotowe. Trwają prace nad przyjęciem kilku dalszych praktycznych ustaleń lub zawarciem pełnych porozumień o readmisji z krajami w Afryce Subsaharyjskiej, w bliskiej współpracy z państwami członkowskimi, a także nad wykorzystaniem w razie konieczności wszystkich bodźców i narzędzi.

Pogłębiono współpracę dwustronną w tym obszarze z państwami **Azji**. Na pierwszym posiedzeniu wspólnego komitetu UE-Afganistan dnia 8 lutego 2018 r. omówiono kwestię migracji, w tym znaczenie procesu powrotów skutecznie powiązanego z reintegracją. Stosowane są standardowe procedury operacyjne uzgodnione z Bangladeszem, a po pierwszym spotkaniu wspólnej grupy roboczej UE-Bangladesz w grudniu 2017 r. zorganizowano szereg spotkań, które pomogły zająć się kwestiami związanymi z wdrażaniem procesu: proces jest realizowany planowo i organizowane są powroty. Jeśli chodzi o Pakistan, osiągnięto zadowalające postępy w tworzeniu platformy elektronicznej, która ma służyć do

przetwarzania wniosków o readmisję. Nawiązywane są kontakty w celu przygotowania się do ewentualnych rozmów w sprawie migracji z Iranem i innymi kluczowymi państwami.

Dyskusje te mają zapewnione wsparcie praktyczne. Do grudnia 2017 r. rozpoczęto realizację wszystkich programów wspierających **reintegrację osób powracających** w Afganistanie i Bangladeszu w ramach specjalnego środka przyjętego przez Komisję. Pod koniec 2017 r. rozpoczął się największy program wsparcia dla Afganistanu (39 mln EUR). Przewiduje on m.in. pomoc przy opracowaniu i wdrożeniu polityki dotyczącej osób powracających i osób wewnątrznie przesiedlonych oraz pomoc przy realizacji planów działania na prowincji na rzecz reintegracji. Do końca lutego 2018 r. wsparcia udzielono łącznie 406 osobom, które powróciły do Afganistanu (było to m.in. wsparcie medyczne i psycho-społeczne, transport do miejsca docelowego i tymczasowe zakwaterowanie). Wkrótce rozpoczną się działania w zakresie rozwoju społeczności lokalnych. Środki te zostaną również wzmocnione przez środki szczególne przyjęte we wrześniu 2017 r. w wysokości 196 mln EUR. Zostaną one przeznaczone na wsparcie dialogów na temat migracji z Afganistanem, Pakistanem, Iranem, Irakiem i Bangladeszem. Ich celem jest sprostanie wyzwaniom krótko-, średnio- i długoterminowym, jakie wynikają z przedłużających się przymusowych wysiedleń i migracji w Azji i na Bliskim Wschodzie.

Trwają także negocjacje na temat ułatwień wizowych i porozumień w sprawie readmisji z **Tunezją** (druga runda miała miejsce dnia 28 listopada 2017 r., natomiast trzecia runda planowana jest na kwiecień) i z **Chinami** (pierwsza runda). W trakcie rozmów w sprawie migracji w listopadzie 2017 r. Maroko zgodziło się również na wznowienie negocjacji na temat umowy o readmisji, które były wstrzymane przez ostatnie trzy lata. Od 2002 r. Komisja posiada mandat uprawniający ją do negocjowania umowy o readmisji z **Algierią**, lecz w negocjacjach nie nastąpił żaden postęp.

Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej wspiera coraz większą liczbę operacji powrotowych. Od poł. października 2017 r. Agencja wsparła 135 operacji powrotowych, które objęły ponad 5 000 osób. W operacje zaangażowane były głównie państwa Bałkanów Zachodnich, a także Tunezja, Gruzja i Pakistan, natomiast najwięcej operacji przeprowadzono w Niemczech, Włoszech, Francji, Belgii i Austrii⁴². Agencja zapewni jeszcze większe wsparcie dla operacji powrotowych państw członkowskich. Do zadań agencji należy analiza potrzeb i zdolności państw członkowskich w zakresie powrotów, delegowanie oficerów łącznikowych do państw członkowskich oraz organizowanie z własnej inicjatywy operacji powrotowych. W styczniu 2018 r. państwa członkowskie odbyły spotkanie na wysokim szczeblu poświęcone powrotom, aby zachęcić do korzystania w pełni z tych opcji. Jednocześnie Komisja wspiera specjalną inicjatywę państw członkowskich związaną z wypracowaniem europejskiego podejścia do powrotów i reintegracji za pośrednictwem europejskiej sieci powrotów i reintegracji, udzielając m.in. wsparcia finansowego w wysokości 15 mln EUR. Sieć ma zostać w pełni uruchomiona do lata 2018 r. Za jej zarządzanie odpowiadać będą Niderlandy, a korzystać z niej będzie 13 innych państw członkowskich i dwa kraje stowarzyszone. Należy kontynuować prace w tym zakresie, aby osiągnąć cele planu działania, który Komisja przygotowała w grudniu 2017 r.

Ponadto przyznano ostatnio dodatkowe środki finansowe na trwające projekty dotyczące powrotów i reintegracji, takie jak europejska inicjatywa zarządzania powrotami zintegrowanymi i sieć europejskich oficerów łącznikowych ds. powrotów, by móc

⁴² Okres sprawozdawczy od 16.10.2017 r. do 7.3.2018 r.; dane pochodzą z *Frontex Application Return*.

odpowiedzieć na zwiększone zapotrzebowanie. Dokładne i szybko przekazywane informacje statystyczne mogą odgrywać ważną rolę w postępach w zarządzaniu powrotami i readmisją. Nadal istnieją znaczne luki i opóźnienia w przekazywaniu takich **danych statystycznych** przez państwa członkowskie. Komisja rozważa zmianę przepisów UE dotyczących gromadzenia i prawidłowości danych statystycznych na temat migracji i ochrony międzynarodowej, aby zapewnić kompleksowy przegląd i wyeliminować niektóre ze stwierdzonych luk.

W kontekście swojego wniosku w sprawie zmiany kodeksu wizowego Komisja proponuje dzisiaj większe wykorzystanie polityki wizowej jako narzędzia do osiągnięcia postępów we współpracy w zakresie powrotów i readmisji z krajami spoza UE. Wprowadzone zostaną bardziej rygorystyczne warunki obsługi wniosków wizowych składanych przez obywateli państw spoza UE, które nie współpracują w zadowalający sposób w zakresie powrotów i readmisji.

Kolejne kroki:

- osiągnięcie postępów w toczących się negocjacjach w sprawie umów o readmisji i uzgodnieniach dotyczących powrotów z krajami partnerskimi;
- pełne wdrożenie przez państwa członkowskie niedawnych uzgodnień dotyczących powrotów i readmisji, zwiększając liczbę wniosków o readmisję do państw, których ona dotyczy;
- usprawnienie przekazywania informacji statystycznych na temat migracji i ochrony międzynarodowej;
- Parlament Europejski i Rada osiągną szybkie postępy w negocjacjach w sprawie wniosku Komisji z dnia 14 marca dotyczącego zmiany kodeksu wizowego.

5. WZMOCNIONE ZARZĄDZANIE GRANICAMI ZEWNĘTRZNYMI

Plan działania z grudnia 2017 r. przewiduje zmodernizowanie procesu zarządzania granicami zewnętrznymi. Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej nadal wspiera państwa członkowskie za pośrednictwem wspólnych operacji prowadzonych na głównych szlakach migracyjnych w regionach wschodniośródziemnomorskim, środkowośródziemnomorskim i zachodniośródziemnomorskim oraz w regionie Bałkanów Zachodnich, rozmieszczając na tym terenie ponad 1 350 funkcjonariuszy straży granicznej i innych pracowników.

W odniesieniu do działań operacyjnych zaplanowanych na 2018 r. stwierdzono poważne braki w zobowiązaniach. Złożone zobowiązania pokryłyby zaledwie 49% kosztów ekspertów i 44% kosztów aktywów technicznych na potrzeby działań na granicach lądowych. W przypadku operacji na granicach morskich możliwe byłoby zapewnienie 85% ekspertów, lecz tylko 51% aktywów technicznych. Te znaczne braki niosą ze sobą ryzyko ograniczenia w bardzo dotkliwy sposób realizowanych działań zaplanowanych na rok 2018. Agencja zorganizuje wkrótce spotkanie na wysokim szczeblu z udziałem państw członkowskich i Komisji na temat udoskonalenia procesu podejmowania zobowiązań.

Dzięki mianowaniu przez 27 państw członkowskich swoich oficerów straży granicznej osiągnięto prawie pełną stałą zdolność obowiązkowej **rezerwy szybkiego reagowania, mianowicie** 99% wymaganej rezerwy (1 481 z 1 500 oficerów).

Niestety, choć potwierdzono niektóre dodatkowe zobowiązania, nie poczyniono znacznych postępów, jeśli chodzi o **rezerwę sprzętu na potrzeby szybkiego reagowania**. **Finansowanie UE** przeznaczone na sprzęt pozostaje nadal dostępne, co powinno częściowo zaspokoić potrzeby Agencji. Oprócz uruchomionych w 2015 r. i 2017 r. środków w wysokości 208 mln EUR Komisja uważa, że dalsze alokacje zasobów mogą nastąpić w 2018 r. na rzecz państw członkowskich w tym zakresie. Państwa członkowskie powinny jednak wzmoczyć teraz wysiłki, by wykorzystać środki finansowe alokowane w przeszłości, tak aby te aktywa mogły w istotny sposób pomóc wypełnić istniejące luki.

Kluczowym obszarem pracy Agencji jest opracowywanie **ocen narażenia**, które pozwalają określić niedociągnięcia w kontrolach granicznych prowadzonych przez państwa członkowskie. Do tej pory z 37 zaleceń wydanych w 2017 r. tylko sześć uznano za wykonane. Państwa członkowskie muszą wykonać wszystkie zalecenia z 2017 r., a Agencja musi ustanowić skuteczny mechanizm monitorowania, by zapewnić pełne wykonanie zaleceń. Obecnie agencja prowadzi cykl ocen narażenia zaplanowanych na 2018 r.

W rozporządzeniu w sprawie Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej⁴³ zdefiniowano pojęcie **europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami** i zobowiązano Agencję do ustanowienia technicznej i operacyjnej strategii na potrzeby tego zarządzania. W tym celu w 2017 r.⁴⁴ Komisja zorganizowała spotkania poświęcone tej kwestii z udziałem przedstawicieli Parlamentu Europejskiego i państw członkowskich; okazało się to pomocne w procesie identyfikowania głównych elementów europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami. Główne elementy rozwoju europejskiej strategii zintegrowanego zarządzania granicami określone w załączniku 6 nie powinny służyć jedynie jako wytyczne do opracowywania technicznej i operacyjnej strategii europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej i krajowych strategii przez państwa członkowskie, lecz powinny również służyć przemyśleniom na temat ewentualnych scenariuszy przyszłego rozwoju Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej, zgodnie z komunikatem Komisji w sprawie przyszłych wieloletnich ram finansowych⁴⁵. Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej powinna pracować nad ustanowieniem technicznej i operacyjnej strategii, natomiast rządy krajowe powinny teraz przystąpić do prac nad swoimi odnośnymi strategiami krajowymi na potrzeby zintegrowanego zarządzania granicami.

Przez ostatnie miesiące UE prowadzi zaawansowane prace nad dwoma nowymi **systemami informatycznymi**, które będą miały znaczenie w obszarze zarządzania granicami zewnętrznymi. Po pierwsze, w grudniu 2017 r. weszło w życie rozporządzenie w sprawie systemu wjazdu/wyjazdu. Komisja zakłada, że będzie on w pełni operacyjny pod koniec 2020 r. Po drugie, w zaawansowanej fazie znajdują się negocjacje międzyinstytucjonalne w sprawie utworzenia unijnego systemu informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż, który pozwoli na zaawansowane oceny dotyczące bezpieczeństwa, migracji nieuregulowanej i zdrowia publicznego, zanim podróżni zwolnieni z obowiązku wizowego dotrą na obszar Schengen. Oznacza to, że system ten mógłby zacząć działać krótko po uruchomieniu systemu wjazdu/wyjazdu. Równocześnie Parlament Europejski i Rada prowadzą zaawansowane

⁴³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1624 z dnia 14 września 2016 r.

⁴⁴ Trzecie sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady w sprawie zapewnienia pełnej operacyjności Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej COM(2017) 219 final z 2.5.2017.

⁴⁵ Nowe, nowoczesne wieloletnie ramy finansowe dla Unii Europejskiej, która skutecznie realizuje swoje priorytety po 2020 r. COM(2018) 98 final z 14.2.2018.

rozmowy na temat interoperacyjności systemów na potrzeby granic, migracji i bezpieczeństwa.

Kolejne kroki:

- Właściwe państwa członkowskie niezwłocznie przystąpią do wykonania wszystkich zaleceń sformułowanych w ocenach narażenia w 2017 r.
- Państwa członkowskie bezzwłocznie wypełnią luki w zobowiązaniach w odniesieniu do działań operacyjnych planowanych na 2018 r., koordynowanych przez Europejską Agencję Straży Granicznej i Przybrzeżnej na zewnętrznych granicach UE.
- Na podstawie głównych elementów określonych w załączniku 6 Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej opracuje w najbliższych miesiącach techniczną i operacyjną strategię na potrzeby europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami, a państwa członkowskie zapewnią wdrożenie odpowiednich krajowych strategii.

6. RELOKACJA, PRZESIEDLENIE I LEGALNE DROGI

Relokacja kwalifikujących się osób ubiegających się o ochronę międzynarodową przez państwa członkowskie jest nieocenioną pomocą dla osób, które wyraźnie potrzebują ochrony międzynarodowej, a także sposobem na ograniczenie presji na systemy azylowe państw członkowskich przyjmujących wielu uchodźców. Po ponad dwóch latach od momentu wdrożenia unijny system relokacji okazał się sukcesem. Pomógł on uchodźcom rozpocząć nowe życie i pokazał, że lepiej jest współdzielić odpowiedzialność między państwami członkowskimi. Relokowano już ponad 96 % wszystkich kwalifikujących się osób zgłoszonych do relokacji przez Włochy i Grecję. Komisja przypomniła wszystkim państwom członkowskim o ich zobowiązaniach prawnych i wezwała te państwa członkowskie, które nie zaangażowały się jeszcze w relokację, aby to niezwłocznie uczyniły. W lipcu 2016 r. Komisja wszczęła postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, a dnia 7 grudnia 2017 r. wniosła do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej sprawy przeciwko Republice Czeskiej, Węgrom i Polsce, gdyż państwa te uchybiły swoim zobowiązaniom prawnym.

Przesiedlenia umożliwiają UE i jej państwom członkowskim zarówno wypełnienie obowiązku pomocy osobom potrzebującym ochrony międzynarodowej, jak i ograniczenie zachęt do nieuregulowanej migracji. Spośród 22 504 przesiedleń uzgodnionych w 2015 r.⁴⁶ ponad 86% zrealizowano do dnia 8 grudnia 2017 r., gdy miało wygasnąć wsparcie finansowe dla programu przesiedleń. 19 432 osób potrzebujących ochrony międzynarodowej, głównie z Turcji, Jordanii i Libanu, lecz także z innych państw trzecich, zostało przesiedlonych do 21 państw członkowskich i czterech państw stowarzyszonych⁴⁷.

W następstwie zalecenia Komisji z września 2017 r.⁴⁸ nowy program, finansowany z budżetu UE kwotą w wysokości 500 mln EUR, ma objąć co najmniej 50 000 osób potrzebujących ochrony międzynarodowej, które zostaną przesiedlone do dnia 31 października 2019 r.

⁴⁶ Konkluzje Rady („w sprawie przesiedlenia – za pomocą wielostronnych i krajowych systemów – 20 000 osób w sposób oczywisty wymagających ochrony międzynarodowej”) z dnia 20 lipca 2015 r., dokument 11130/15.

⁴⁷ Austria, Belgia, Chorwacja, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Irlandia, Islandia, Liechtenstein, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niderlandy, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Republika Czeska, Rumunia, Szwajcaria, Szwecja, Włochy i Zjednoczone Królestwo.

⁴⁸ Zalecenie Komisji z dnia 27 września 2017 r. w sprawie usprawnienia legalnych dróg migracji dla osób potrzebujących ochrony międzynarodowej; C(2017) 6504.

Program ten wzmocni działania UE w obszarze przesiedleń. Państwa członkowskie pozytywnie ustosunkowały się do tego zalecenia. Do tej pory 19 z nich⁴⁹ zobowiązało się do przesiedlenia blisko 40 000 osób, co stanowi największe jak dotąd zespołowe zaangażowanie UE i jej państw członkowskich w zakresie przesiedleń. W obecnej chwili szczególny nacisk należy położyć na przesiedlenia z regionów priorytetowych, takich jak Turcja, Jordania, Liban, a także z państw Afryki położonych wzdłuż szlaku śródziemnomorskiego. W szczególności państwa członkowskie zobowiązały się do przesiedlenia ponad 27 000 Syryjczyków z Turcji, Jordanii i Libanu oraz około 7 000 osób z państw położonych wzdłuż szlaku śródziemnomorskiego. W ramach tego nowego programu UE w zakresie przesiedleń dziesięć państw członkowskich przesiedliło już 1 855 osób⁵⁰. Komisja wzywa pozostałe państwa członkowskie do złożenia zobowiązań, aby osiągnąć ustaloną docelową liczbę 50 000 osób, które zostaną objęte programem przesiedlenia.

Komisja wzywa państwa członkowskie, aby do października wywiązały się z 50% swoich zobowiązań; cel ten określono w planie działania z grudnia. Stałe przesiedlenia osób we wszystkich priorytetowych regionach powinny nastąpić przy jednoczesnym nacisku na przesiedlenie osób ewakuowanych z Libii do Nigru za pośrednictwem mechanizmu tranzytu w sytuacjach kryzysowych.

Łączna liczba osób przesiedlonych w ramach wszystkich unijnych programów przesiedleń od momentu ich uruchomienia, w tym Syryjczyków przesiedlonych z Turcji w ramach oświadczenia UE-Turcja, wynosi 29 314.

Komisja, wraz z niektórymi państwami członkowskimi, które wyraziły zainteresowanie czasowymi i długoterminowymi programami migracji, opracowuje **pilotażowe projekty dotyczące legalnej migracji**, które uwzględniają potrzeby rynków pracy i oferty w państwach członkowskich i wybranych państwach trzecich. Komisja wzywa państwa członkowskie do przedstawiania konkretnych ofert w związku z rozpoczynającymi się rozmowami z wybranymi państwami trzecimi, zwłaszcza z państwami afrykańskimi.

Jeśli chodzi o wniosek w sprawie **niebieskiej karty UE**, Parlament Europejski i Rada powinny kontynuować wysiłki zmierzające do znalezienia kompromisu, który pozwoli wnieść realną wartość dodaną do osiągnięcia wspólnego celu, jakim jest przyciągnięcie wysoko wykwalifikowanych pracowników.

By dalej promować integrację na rynku pracy, Komisja i europejscy partnerzy społeczni i gospodarczy podpisali w grudniu 2017 r. partnerstwo w zakresie **integracji**⁵¹. Partnerstwo określa kluczowe zasady i zobowiązania Komisji i europejskich partnerów społecznych i gospodarczych do wspierania i zwiększania szans integracji na rynkach pracy dla uchodźców i migrantów legalnie przebywających na terenie UE. Ponadto Komisja zaangażuje partnerów społecznych i gospodarczych w działania w zakresie wzajemnego uczenia się w tym obszarze. Partnerstwo, będące jednym z działań Komisji, jest okazją do zaprezentowania Unijnego narzędzia do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich⁵². Narzędzie to działa w trybie online i jest obecnie dostępne we wszystkich językach

⁴⁹ Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Estonia, Finlandia, Francja, Hiszpania, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Malta, Niderlandy, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Szwecja, Włochy, Zjednoczone Królestwo.

⁵⁰ Choć Norwegia nie jest stroną w nowym programie przesiedleń UE, w tym samym okresie przesiedliła ona 714 uchodźców. Kontyngent krajowy przyjęty dla Norwegii na 2018 r. wynosi 2 120 miejsc.

⁵¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5352_pl.htm

⁵² Unijne narzędzie do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich jest dostępne na stronie: <https://ec.europa.eu/migrantskills/#/>

UE, a także w głównych językach państw wysyłających⁵³. Jest ono pomocne w określaniu umiejętności danych osób i braków w umiejętnościach, co stanowi wsparcie w procesie poradnictwa w zakresie rynku pracy w celu udanej integracji. Pod koniec 2018 r. zostanie dokonany bilans osiągniętych postępów.

Dnia 24 stycznia 2018 r. Komisja uruchomiła „Zestaw narzędzi służących wykorzystaniu funduszy unijnych w celu integracji osób wywodzących się ze środowisk migracyjnych”⁵⁴, aby pomóc władzom krajowym i regionalnym bardziej optymalnie korzystać z funduszy UE przy wdrażaniu swojej polityki integracyjnej, zwłaszcza w obszarach przyjmowania, edukacji, zatrudnienia, zakwaterowania i dostępu do usług publicznych.

Kolejne kroki:

- Państwa członkowskie, wypełniając zaległe zobowiązania w zakresie przesiedleń, które docelowo mają objąć około 50 000 osób w ramach nowego programu, szybko przystąpią do przesiedleń z priorytetowych regionów. Szczególnie pilne jest przesiedlenie osób ewakuowanych z Libii do Nigru.
- Państwa członkowskie przedstawią konkretne oferty w związku z rozpoczynającymi się rozmowami z wybranymi państwami trzecimi na temat pilotażowych projektów w obszarze legalnej migracji.

7. WNIOSKI I DALSZE DZIAŁANIA

W grudniu 2017 r. Komisja przedstawiła plan działania dotyczący sposobów osiągnięcia porozumienia w sprawie kompleksowego pakietu w zakresie migracji do czerwca 2018 r. Niezwykle istotne pozostaje stworzenie solidnego i kompleksowego systemu azylowego UE, który będzie odporny na przyszłe kryzysy, a jego nadrzędnymi wartościami będą solidarność i odpowiedzialność. W związku z tym konieczne jest uzgodnienie i wdrożenie reformy Wspólnego europejskiego systemu azylowego, a także utrzymanie dynamiki w realizacji kroków przedstawionych w grudniu.

Niniejsze sprawozdanie ilustruje szeroki wachlarz działań wspieranych ze środków pochodzących z budżetu UE i budżetów państw członkowskich, mających zapewnić skuteczne wdrożenie wszystkich aspektów europejskiego programu w zakresie migracji. Finansowanie to ma ogromne znaczenie dla niesienia realnej pomocy milionom uchodźców w Turcji, zarządzania migracją z Libii i na terenie tego kraju oraz współpracy z partnerami na całym świecie w zakresie wyeliminowania podstawowych przyczyn migracji, zwalczania przemytu i handlu ludźmi oraz wzmocnienia krajowych systemów zarządzania migracjami.

W przyszłości konieczne będzie kontynuowanie szerokiego zakresu działań podjętych przez UE w ramach jej zewnętrznej polityki migracyjnej, przy wykorzystaniu do maksimum elastyczności jej budżetu, i w związku z tym niezbędne będzie odpowiednie finansowanie. Powinno ono łączyć w sobie środki z budżetu UE oraz wkładów państw członkowskich; partnerstwo w finansowaniu jest warunkiem wstępnym partnerstwa w zarządzaniu.

⁵³ Arabski, farski, paszto, sorani, somalijski, tigrinia i turecki.

⁵⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2018/toolkit-on-the-use-of-eu-funds-for-the-integration-of-people-with-a-migrant-background.

Unia i jej państwa członkowskie stoją obecnie przed bardzo pilną koniecznością sfinansowania drugiej transzy Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji, która wynosi łącznie 3 mld EUR. Wkład Unii w wysokości 1 mld EUR, o który Komisja dzisiaj wnioskuję z budżetu UE, znacznie przekroczy dostępne marginesy w pozycji budżetowej dotyczącej działań zewnętrznych. Wyższy wkład z budżetu Unii będzie miał negatywny wpływ na nieprzerwaną zdolność Unii do skutecznego finansowania innych programów związanych z migracją, a w szerszym kontekście do reagowania w przyszłości na inne priorytety polityki zewnętrznej. W sprawozdaniu zwrócono uwagę na luki w finansowaniu w segmencie funduszu powierniczego UE „Afryka Północna”, ale także w segmentach „Sahel i jezioro Czad” i „Róg Afryki”, które będą również wymagały w najbliższych miesiącach uruchomienia dalszego wspólnego wsparcia finansowego przez UE i państwa członkowskie. Ponadto w sprawozdaniu podkreślono konieczność wsparcia działań wynikających z konferencji w sprawie Syrii w kwietniu 2017 r., a także konieczność reagowania na wysokie zapotrzebowanie na gwarancje w ramach planu inwestycji zewnętrznych.

Podsumowując, porozumienie w sprawie drugiej transzy dla Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji na tych samych zasadach, które obowiązywały w przypadku pierwszej transzy, będzie stanowić mocny i ważny sygnał, że państwa członkowskie współpracują z UE na zasadzie partnerstwa i podtrzymują swoje zaangażowanie na rzecz realizowania solidnej i skutecznej polityki migracyjnej UE.